

Riegrovy sady

Historie a současnost

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Úvod

Riegrovy sady jsou parkem anglického typu. Nacházejí se na území Vinohrad. Sady byl zřízeny na nezastavěné části někdejší zahrady Kanálky, kterou vybudoval Josef Emanuel hrabě Canal de Malabaila na přelomu 18. a 19. století. Vykoupil pozemky za městskými hradbami, kde se od středověku nacházely vinice a usedlosti. Ve velkoryse vybudovaném areálu byly zahrady, sady, jezírka, vodotrysky, zvěřinec, budovy určené pro vědu i odpočinek a další objekty.

Výhled z Riegrových sadů, pohlednice, po r. 1919 (M. Frankl)

Na dobu hraběte Canala upomíná trojboký obelisk, který nechal postavit na památku své zesulé ženy. Původní areál se rozprostíral zhruba od dnešního Národního muzea k náměstí Jiřího z Poděbrad, nedochoval se však v původním rozsahu. Při výstavbě Královských Vinohrad představitelé města získali část pozemků pro obec a určili je pro městskou zeleň. Zdejší městský sad byl pojmenován podle Františka Ladislava Riegra. Během nacistické okupace byly sady pojmenovány po Bedřichu Smetanovi, avšak po válce získaly opět svůj původní název.

Vstup do Riegrových sadů z Nerudovy ulice (Polská), pohlednice, okolo 1920 (M. Frankl)

V Riegrových sadech najdeme několik zajímavých budov. Na místě někdejší usedlosti Švihanka stával tzv. Štastného hostinec, který byl na začátku třicátých let moderně přestavěn a od roku 1934 se mu podle majitele říkalo Šretrova restaurace. Na konci minulého století byl objekt upraven pro administrativní účely. V sousedství je dnešní dětské hřiště U Draka. Jinou starší stavbou je restaurace Mlíkárna s vyhlídkovou plošinou. Stojí v místě někdejšího gloriety patřícího k usedlosti Saracínka (Vozová), na kterém byl ve 20. letech 19. století vybudován objekt s rozhlednou. Zbytkem po téže usedlosti je i vstupní brána z ulice Vozová. Park jako celek je památkově chráněn od roku 1958.

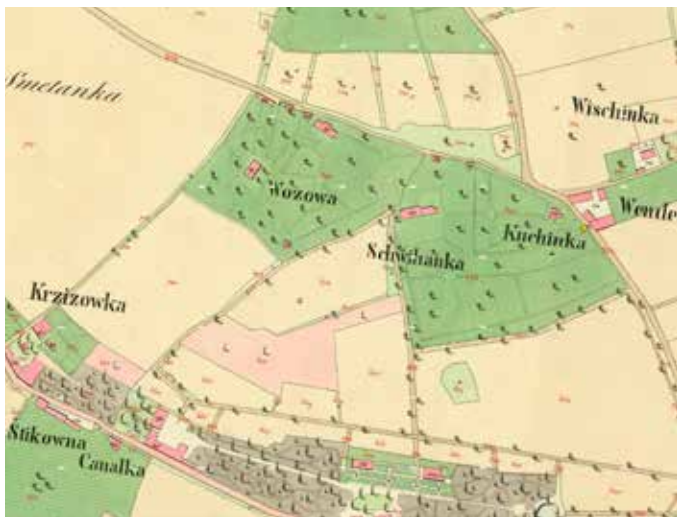

Promenáda v Riegrových sadech (M. Polák)

Největší stavbou v parku je sokolovna TJ Sokol Praha Královské Vinohrady, která začala být budována těsně před 2. světovou válkou podle návrhu architektů Františka Marka a Václava Vejrycha. Jde o významnou pražskou funkcionalistickou stavbu s přilehlým atletickým areálem. Za války zde sídlilo tělovýchovné středisko a lazaret SS. Pro sokoly byl nakrátko areál otevřen až v roce 1946 a po období socialismu byl sokolu vrácen v roce 1991. Budova je od roku 2007 památkově chráněna.

V parku najdeme i zajímavé sochy. Kromě již zmíněných se zde nachází socha Dívka s obručí (Radostné mládí) od Františka Kovaříka (instalována 1949). Před sokolovnou je od roku 2012 modernější Pomník ke 150. výročí založení Sokola od Karla a Petra Holubových.

Riegrovy sady procházely v posledních desetiletích několika etapami rekonstrukcí. Dnes jsou oblíbeným místem pro odpočinek, sport, vycházky se psem i pro kulturní akce pod širým nebem.

Riegrovy sady – původní usedlosti, mapa 1842 (MČ Praha 2)

Riegrovy sady, mapa 1909 – 1914 (MČ Praha 2)

Riegrovy sady, mapa 1944 (MČ Praha 2)

Obelisk

Trojboký pískovcový obelisk z počátku 19. století stojí v severovýchodní části parku. Jde o pozůstatek souboru plastik zahrady Kanálka. Hrabě Canal de Malabaila se po příchodu do Prahy oženil s Brigittou Taafeovou roz. Chotkovou. Svoji ženu velice ctil a miloval a když v roce 1810 zemřela, velmi truchlil.

Na její památku dal v Kanálce vztyčit obelisk. Je dílem neznámého autora a vznikl metodou sekání. Obelisk je umístěn na soklu ve tvaru kvádrů, na kterém jsou reliéfy ptačí rodinky a rodové alianční znaky. V obou spodních rozích jsou patrné stvolý slunečnic, mezi nimi jeden velký a tři menší stojící ptáci (patrně kachny) a nad nimi letící další tři. Podle reliéfu je dílo nazýváno též Ptačí obelisk. Původní obelisk byl silně poškozený a v roce 2009 byl rekonstruován.

Obelisk v Riegrových sadech (M. Polák)

Obelisk, reliéf na podstavci (M. Polák)

Městský sad Královských Vinohrad a Leopold Batěk

Barokní hradby, v původním rozsahu vybudované v polovině 14. století Karlem IV., bránily v druhé polovině 19. století dalšímu rozrůstání města. Po zbourání hradeb i s Koňskou bránou po roce

1875 se otevřel prostor pro novou výstavbu města Královské Vinohrady. Tedy i zahrada Kanálka byla po roce 1895 rozparcelována a místo ní byly postaveny nové domy a ulice. Představitelé Královských Vinohrad se naštěstí rozhodli na části zahrady vybudovat městský sad a zahájili potřebné kroky.

Zahradní architekt Leopold Batěk, 1927 (M. Frankl)

V roce 1902 získaly sady jméno podle Františka Ladislava Riegra a roku 1904 pověřilo město dalšími pracemi zahradního architekta Leopolda Batěka (1869–1928), který se stal ředitelem městských sadů. Batěk byl uznávaným a úspěšným odborníkem. Stal se i vrchním pražským zahradníkem, předsedou Zemské jednoty českých zahradníků, založil odbornou zahradnickou školu, organizoval výstavy a psal odborné i popularizační publikace. Navrhl a založil na 200 parků a zahrad doma i v zahraničí. V Praze 2 kromě Riegrových sadů (1904–1908) navrhl úpravu parku na nám. Míru (1911) a podílel se na rekonstrukci sadů Svatopluka Čecha.

Promenáda v Riegrových sadech, pohlednice (M. Polák)

Zeleň v Riegrových sadech (M. Polák)

František Ladislav Rieger

František Ladislav Rieger (1818–1903) byl jednou z nejvýznamnějších českých osobností 19. století, politik a národohospodář, poslanec Českého zemského sněmu za Národní (staročeskou) stranu a poslanec Říšského sněmu ve Vídni. Stýkal se s českými vlastenci a do politiky se zapojil v revolučním roce 1848. Byl dlouholetým spolupracovníkem Františka Palackého a oženil se s jeho dcerou Marií. Byl zastáncem umírněné politiky ve vztahu k Vídni i v česko-německých vztazích. Téměř čtyřicet let byl čelním představitelem strany staročeňů, která byla až do r. 1891 vedoucí českou stranou.

*Pomník Františka Ladislava Riegra
(M. Polák)*

*Pomník Františka Ladislava Riegra, kol. 1920
(MMP, H 205 613)*

Bronzový pomník F. L. Riegra, který stojí v energickém řečnickém postoji, se nachází na jihozápadní straně Riegrových sadů. Je umístěn na hrubém žulovém podstavci. Pomník vytvořil Josef Václav Myslbek v letech 1913–1914 na náklady Vinohradské záložny a díky péči tehdejšího starosty Aloise Bureše. Myslbek navrhl také parkovou úpravu nejbližšího okolí. Sochu do bronzu odlil mistr V. Mašek z Karlína. U levé nohy je na štítě s heraldickým znakem českého lva Riegrovo heslo „Nedejme se“. Pomník byl odhalen v dubnu 1915. V roce 2004 byl restaurován.

Partie u Vozové, brána

Brána do Riegrových sadů v ulici Vozová nedaleko Italské ulice na samé hranici městských částí Praha 2 a Praha 3 je pozůstatkem vjezdu do zahrady usedlosti Saracinka. Od 15. století zde byla usedlost s vinicí, kterou v polovině 19. století přestavěl hrabě Reichenbach Lessoni na vilu se zahradou. Právě vjezd do této zahrady se dochoval do dnešních dnů jako brána do Riegrových sadů.

Brána z Vozové ulice (M. Polák)

Pohled z Riegrových sadů, v pozadí Vila Tereza (M. Polák)

Hrabě vybudoval i oranžerii a upravil hospodářská stavení (ovčinec, stáje). Jeho vdova se provdala za hraběte Václava Saracina Belforta, což zavdalo podnět ke změně názvu usedlosti na Saracinku. Hraběnka Belfortová prodala vilu v roce 1896 berlínské firmě, od níž ji roku 1902 koupila vinohradská obec, aby zahradu včlenila do Riegrových sadů. Samotná vila zbořena nebyla, ale ovčinec a stáje zmizely. V současnosti je v renovované vile mateřská škola (Italská 438/36, Praha 3) a zachovalo se i několik zbytků, připomínajících zašlou slávu Saracinky, kromě vjezdu do zahrady je dochován a zrekonstruován ještě zmíněný pískovcový jehlanec a z bývalého gloriety vznikla restaurace s vyhlídkou nazvaná Mlíkárna.

Vyhlídková restaurace Mlíkárna

Budova restaurace Mlíkárna s vyhlídkovou plošinou stojí v místě někdejšího gloriety patřícího k usedlosti Saracinka (Vozová). Ve 20. letech 19. století byl vybudován objekt s rozhlednou. Uvádí se, že název odkazuje na období, kdy zde byla umístěna cukrárna nabízející mléčné a jogurtové výrobky. Podle dobové pohlednice je patrné, že Mlíkárnu provozovala První česká akciová parní mlékárna, tedy Nuselská mlékárna, a nabízela zákazníkům i léčivé minerální vody, led a byl zde i výčep a další občerstvení. Mlíkárna byla v provozu do roku 1956 a pak byla využívána jako zahradní sklad. Vzrostlé stromy přerostly vyhlídkovou plošinu a stavba chátrala, až se z ní stala ruina.

Gloriet patřící k usedlosti Saracinka, pohlednice (M. Polák)

Na konci 20. století se začalo uvažovat o její renovaci, protože již byla považována za kulturní památku. V prvním desetiletí tohoto století byla nájemcem provedena citlivá rekonstrukce a napojení na inženýrské sítě. Zahradní restaurace s vyhlídkovým pavilonem byla otevřena r. 2009. Dnes je opět vyhledávaným místem pro posezení a občerstvení. Jen za vyhlídkou na Prahu je třeba kvůli vzrostlým stromům přejít na nedalekou stráň.

Restaurace Mlíkárna (MČ Praha 2)

Šretrova restaurace, hřiště U Draka

Ve východní části dnešních Riegrových sadů se nacházela usedlost Švihanka. Na jejím místě později stával tzv. Štastného hostinec, velká dřevěná stavba i s pavilonem pro jízdu na kolečkových bruslích. Budova hostince byla v letech 1931–1933 přestavěna podle plánu architekta Františka Marka, autora nedaleké sokolovny. Nová funkcionalistická budova získala jméno podle nového majitele – Šretrova restaurace. Otevřena byla celoročně. Po osvobození využívala budovu více než dvacet let tělovýchova. Po nepřilíživé rekonstrukci v roce 1965 zde byly opět provozovány hostinské služby v restauraci, kavárně, baru a ve velkém sále, který se nacházel v prvním patře. Z teras byl překrásný výhled na Prahu. Veliké oblíbenosti se těšila i zahrada, ve které o nedělích hrávala živá hudba. Na konci minulého století byl objekt upraven pro administrativní účely. Naproti ní je dnes provozována restaurace PARK Riegrovy sady se zahradou.

Zahradní restaurace v Riegrových sadech, kol. 1930 (MMP, HNX 000 472)

Šretrova restaurace (M. Polák)

Dřevěný pavilon vedle restaurace, který za první světové války sloužil jako lazaret a později tělocvična, byl zrušen a na volné ploše vzniklo dětské hřiště. Dnes jej známe jako hřiště U Draka s množstvím atrakcí včetně centrální prolézačky se skluzavkou ve tvaru draka. V roce 2008 Praha 2 hřiště komplexně rekonstruovala. O deset let později zde byla instalována i lavička Jaroslava Foglara.

Dětské hřiště U Draka (MČ Praha 2)

Vinohradská sokolovna

Vinohradská sokolovna je jednou z největších funkcionalistických staveb v Praze a největší sokolovnou. Sokol byl na Královských Vinohradech založen v roce 1887, tedy devět let po jejich povýšení na město. Byl od počátku významným centrem kulturně společenského života a tělovýchovy. Vinohradští sokolové však cvičili v různých pronajatých prostorách a na splnění snu o vlastní tělocvičně si museli mnoho desetiletí počkat.

Otakar Štáfl: Nová sokolovna vinohradská, kol. 1945 (MMP, H 247 227)

V roce 1929 byla zahájena jednání s pražskou obcí a volba místa padla na Riegrovy sady. V roce 1936 byla vypsána soutěž, ve které zvítězily návrhy architektů Františka Marka a Václava Vejrycha. Stavební práce započaly na jaře 1938. Téměř hotovou stavbu však v říjnu 1941 zabrali Němci a umístili do ní tělovýchovné středisko a lazaret SS, dobudovali plavecký bazén a schodiště z dnešní Polské ulice. K oficiálnímu otevření budovy pro Sokol došlo až po válce, v červnu 1946. U sokolovny se nachází venkovní atletický areál. Již v roce 1949 byl celý areál svěřen TJ Sokol ČKD Stalingrad a později TJ Bohemians ČKD Praha. V roce 1991 se vrátil do majetku České obce sokolské. Budova je památkově chráněna od roku 2007.

Uvnitř budovy se nachází bronzová socha Miroslava Tyrše od Ladislava Šalouna, která zde byla slavnostně umístěna v roce 1947. Jde o jednu z kopií původní sochy vytvořené pro Tyršův dům. Najdeme zde i pamětní desky připomínající významné členy Sokola, kteří se zapojili do protinacistického odboje, jako byli generál Hugo Vojta, Alois Eliáš a další. Ze starších členů vinohradského sokola lze uvést i operní pěvkyni Jarmilu Novotnou nebo vítěze berlínské Olympiády 1936 ve cvičení na kruzích, Aloise Hudce.

Vinohradská sokolovna (MČ Praha 2)

Socha M. Tyrše v hale (MČ Praha 2)

Pomník ke 150. výročí Sokola (MČ Praha 2)

Vinohradská sokolovna (MČ Praha 2)

Obnova v posledních desetiletích

Městská část věnuje obnově a údržbě parků velkou pozornost a nemalé finanční prostředky. Změny nejlépe posoudí pamětníci, kteří poznali jejich stav do začátku devadesátých let minulého století. Rekonstrukce a opravy Riegrových sadů probíhaly v různých etapách a probíhají dodnes. Na počátku nového tisíciletí byla rekonstruována pěší promenáda. V dalších etapách kolem roku 2010 došlo k obnově dětského hřiště se zázemím, vybraných cest a schodiště do Italské, revitalizaci stráně a opěrné zdi nad Polskou ulicí. Z dalších lze uvést rekonstrukci vstupní brány z ulice Vozová, opravy dětského hřiště nebo oplocení záhonů kolem roku 2017. V zatím poslední rozsáhlé etapě v roce 2022 byl revitalizován park nad ulicí Vozová včetně sadových úprav a výsadby nových stromů, keřů a cibulovin. Součástí je i propojení do Rajské zahrady nebo vybudování odvodňovacích kanálků a podzemních zásobníků pro zádrž dešťové vody, kamenných pítek uzpůsobených i pro psy a mnoho dalších věcí. Riegrovy sady se tak stanou ještě příjemnějším místem pro trávení volného času napříč generacemi.

Akce a život v parku

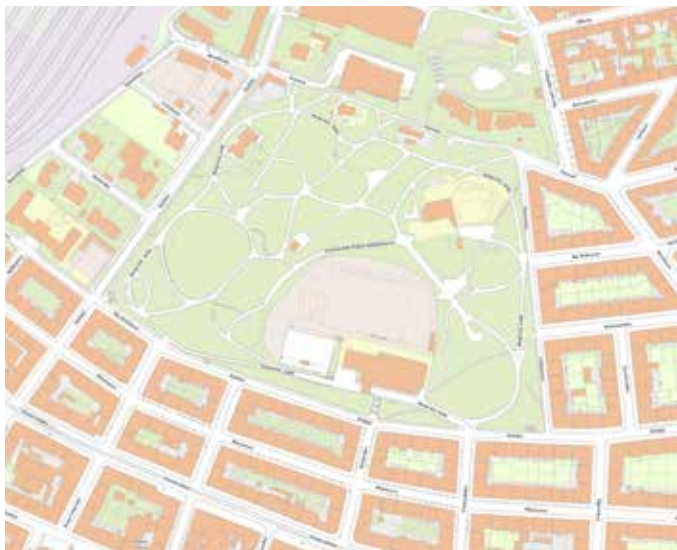
Malebné prostředí Riegrových sadů s jedinečnou vyhlídkou na Prahu je hojně využíváno návštěvníky všech generací, kteří sem přicházejí za odpočinkem, na procházku, zasportovat si nebo vyvenčit psa. V létě s výhodou využívají možnost občerstvení na čerstvém vzduchu. Koná se zde i množství akcí. Praha 2 zde pořádá sportovní či osvětové akce pro školy a rodiče s dětmi, koncerty cyklu Hudební léto v parcích, setkání s literaturou. Za hudbou či sportovními přenosy lze zajít také do restaurace PARK Riegrovy sady. Rovněž na atletickém stadionu u sokolovny, kde se mj. natáčel film Zátopek, lze nejen sportovat, ale také navštívit různé kulturní a společenské akce určené pro větší množství lidí. Park je využíván i jinými subjekty pro venkovní výstavy, letní filmové projekce, setkání, prezentace a jiné kulturní, společenské a sportovní akce. Při návštěvě parku si lze připomenout zajímavou historii zdejší části Vinohrad. Samozřejmě by pak měla být vzájemná ohleduplnost a úcta k zeleni i mobiliáři, za kterou se bral již zakladatel parku Leopold Batěk.

Hudební léto v parcích (M. Pochman)

Dvojka literární: Piknik s Máchou (MČ Praha 2)

Základní údaje k Riegrovým sadům:

Umístění: Praha 2, Vinohrady (na hranici se Žižkovem)

Rozloha: 11,3 ha

Nadmořská výška: 237–270 m n. m.

Vznik: 1904 -1908 (Leopold Batěk), v části bývalé zahrady Kanálka z konce 18. století.

Encyklopedie
Prahy 2

Putování
Prahou 2

encyklopedie.praha2.cz

putovani.praha2.cz

Vydala městská část Praha 2

Text: Milan Polák, Dagmar Broncová, zpracováno s využitím Encyklopedie Prahy 2

Odborná spolupráce, úpravy: Pavla Státníková, Muzeum města Prahy

Redakce: L. Homola, S. Müllerová, O. Mrázek, J. Šolc

Foto: M. Polák, M. Frankl, P. Hajská, M. Pochman, archiv Muzea města Prahy (MMP), archiv Městské části Praha 2 (MČ Praha 2)

Mapy: ÚMČ Praha 2, WebGIS Praha 2

Grafika, design, tisk: Reproflex

©2023

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Muzeum
města
Prahy